

Fra Ørlandets Hovedkirke.

Meldelt af Prof. Dr. L. Daae.

Ørlandets Præstegjeld er beliggende ved Mundingen af den store Trondhjems Fjord. Det hører til de i historisk Henseende mere bekendte Egne i det nordenfjeldske Norge, især fordi en af Rigets berømteste Gaarde, Østraat, er beliggende inden dets Grændser. Præstegjeldets oprindelige Hovedkirke, Veklem Kirke kaldet, var en gammel Stenbygning, men er to Gange brændt 1766 og 1853. Allerede ved den første Brand ødelagdes de ret mærkelige katolske Helgenbilleder, de indholdsrige adelige Epitaphier og endel Præsteportrætter med tilhørende Inskriptioner. Biskop Eiler Hagerup († 1743) havde taget en Afskift af det meste Adelshistorien vedkommende, og denne Afskrift var af hans Eftermand Ludvig Harboe bleven sendt til Danske Magazin, hvor den er optagen i Første Række V. S. 93.

Da jeg for nogle Aar siden syslede med en Biographi af den bekendte Fru Inger Ottesdatter, henvendte jeg mig til Ørlandets Sognepræst, Provst B. F. Hansen med Forespørgsel, om der i Egnen endnu skulde findes noget Bidrag til de Slægters Historie, som senere Genealoger have benævnt Rømer og Gyldenløve. Provsten sendte mig de gamle Optegnelser, som jeg nedenfor meddeler. Jeg saa strax af Haandskriften, at disse, der foruden de Hagerupske Afskrifter indeholdt adskilligt mere, hidrørte fra den lærde Trondhjemske Rector B. Dass, Schonings og Suhms bekendte Ven, ligesom ogsaa at Hagerups Afskrifter ingenlunde udmærkede sig ved Correcthed.

I min Afhandling om Fru Inger har jeg (Norsk. hist. Tidsskrift III, S. 358) aftrykt, hvad der angaar hende, men for Fuldstændigheds Skyld medtager jeg dog dette paany her, da de faa Linjer ikke optage synderlig Plads.

Det vil let ses, at Dass foruden at beskrive Monumenterne og afskrive Inskriptionen ogsaa selv har tilføiet nogle Sagn og Anekdoter om de ældre Præster. Disse have hidtil været ubekjendte for Presbyterologerne.

Skilderier over Præsterne til Ørlands Kirke.

Iste Skilderi er Anders Christensen med bart og skaldet Hoved og en Bog i Haanden. Oven ved Hovedet læses disse Ord: Andreas

Christiani filius, natus in Stangvig 1576 die 14 Martii. Fuit pastor et praepositus vigilantissimus per annos quinqvagiuta quinque, denatus ad vesperam hora quinta anno 1660 die 6 Maii Aetatis 84. Paa den anden Side af Hovedet sees et Timeglas med Dødnings Hoved, ovenover: justus florebit ut palma, og nedenunder: Mors ultima linea rerum De Svenske havde Throndhjem inde i hans Tid, talede med ham og undrede sig over, at de saae 16 à 18 Drenger paa sin Gaard, men han skal have svaret, at han var en gammel Mand, kunde ei leve af sit Kald, og derfor ved dets Drenge's Hjelp maatte ernære sig af Fiskeri og andet. Han var den, som søgte for dem i Bjugnen¹⁾, at de maatte bygge sig en Kirke. — Skal have havt 2de Sømmere, den ene berømt af sin Storke og kaldte sig den norske Bjørn, med ham skal den gamle Gyldenløv paa Orkedals Øren have skjertset saaledes: Er du den norske Bjørn, saa vil jeg nu prøve, om du kan tage Tag med Løven, men den anden af Undseelse vilde ikke bruge noget Modtag. Den anden Søn hedte Tøger Ørland, boede i Hasselvigen, hørende til Stadsbygden, var Foged samt Capitain over den da paa Ørland og der omkring værende *milice*, som da bestod af Mariner, hans Anstalter og Matriculer er det, som man endnu til største Del følger i Storfosens Fogderie. Af ham ere de Throndhjem'ske Emahuser.²⁾ Regjerede myndig og som en Enevold Herre paa disse Steder.

2det Skilderie er Hr. Peder Blanche, uden nogen Skrift, døde af en Orm, som han lod koge til sig, indbildende sig, at det var en Aal.

3die Skilderie er Mag. Hans Grøns med hvidt Haar og Skjæg samt Kalot, en lukt Bog i den høire Haand og med den venstre visende hen paa en aaben Bog, hvorpaa er skrevet de Sprog af Genes. 24, v. 56 og Philipp. 1, v. 23. Ellers paa Skilderiet at læse følgende: Mag. Johannes Grønnerus, Pastor et Præpositus per annos 34, Natus Nidros. anno 1670 die 12 Maii. Denatus Wehle A^o 1709 die 6 Martii. Desuden læses atter

Quisquis es, exuvias has qui meditaris et ultra,
Cujus eae fuerint, discere forte cupis
En Pietas resupina jacet, Concordia dormit,
Occumbit Gravitas, Integritasque cubat.

¹⁾ Annex til Ørlandet, nu eget Sognekald.

²⁾ En Officersfamilie, om hvilken see Norske Samll. 8° B. 2 (Registret). B. Moe Actstykker til den norske Kirkehistorie o. s. v.

Denne skal have kjøbt af Griffenfeld Ørlands Kald, hvorfor han besøgte ham paa Munkholmen, da denne sagde: I er vel og af dem, som under mig dette Sted. Men Præsten svarede Nei, thi han havde aldrig faaet bedre Kjob, end da han gav ham 300 Rdl. for Ørlands Kald.

4de Skilderie. Hr. Marcus Volqvartz¹⁾. Uden Skrift.

5te Hr. Eiler Wessel²⁾. Uden Skrift.

Paa en liden Tavle i Form af et Epitaph, gjort strax indenfor Koret sees Christus paa Korset, og nedentil paa hver Side af Korset de Bjelkers Vaaben med rødt og gult i Feltet. — Derunder læses med forgyldte Bogstaver:

Anno 1587 den 23 December er ærlig og velbyrdig Jomfru Berite Bielcke fod paa Ostram (sic) och er igen hensofved i Herren Anno 88 S. Jacobi Dag och er begravet her i Hennis Herr Faders Sogne Kircke Wechlem blant mange hendes salig Faders hensofvede Forfædre den 31 Dag Juli. Gud give hender med alle (Mere Rom har ey Maleren havt at sætte Resten).

Alter Taflen er liden fra de catholske Tider og temmelig smukt Arbeide, i Midten Maria, cronet, med Barnet, à dextra et Fruentimmer med et Bæger eller en Kalk i den venstre Haand, paa Hovedet gaar ligesom Horn ud, og omkring det à sinistra et Fruentimmer med et Klæde over Hovedet og en Bog i Haanden.

Paa Alteret staar ellers 2de Stykker af smukt Alabast, paa det ene sees et Fruentimmer med Crone, sammenlagte og opløftede Hænder og Kiolen saa langt ned, at Fødderne skiules. Paa hver Side 2de Mands Personer med Croner, lange og om Livet tilbundne Klæder og bare Fødder, den ene hæver sin Haand over Cronen paa Fruentimmerets Hoved, den anden rækker sin op til Cronen. Paa det andet sees et Fruentimmer med en Figur som er oval, dog noget oblonga, har Crone paa Hovedet og saa side Klæder, at Fødderne ey vises, med sammenlagte og oprakte Hænder. Paa den høyre Side af samme Stykke sees 3de Personer, klædte som Mands Personer og Fruentimmer, men have Vinger, paa den anden tvende Fruentimmer ogsaa med Vinger, disse Personer forestilles dels som Opvartere, dels som Tilbedere af den i Midten staaende cronede Person.

¹⁾ Den bekjendte Forf. af »Sjælens Luth«, see Illustr. Nyhedsbl. 1860, N° 34 (af L. Daae) og Danske Samll. IV. S. 115—116.

²⁾ Torlenskjolds Broder, om ham see B. Møes Tidsskr. for den norske Personalhistorie I, 199 fgg.

Her hviler en velburdig Mand, Aage Bielcke saa hedte hand
 Fød paa Østeraat en Søn saa gieff, der mand tusind fem hundrit
 skreff.

Samt halvtredsindstiuffre toe mer, och sin lengste alder boede der
 Aff Tillet Sønners Et var Echte och Gyllenloves gamle Slegte,
 Var deilig, belevven og mild, sachmodig, from och rund till,
 Oprigtig kündig i Guds Ord, mange smucke Bønner har gjort,
 Forsøgt i gammel Svendske Krig och Mercke deriff. bar med sig
 Thoe Hoffvit Arr af Huggen Saar och it af Skud igjennem hands
 Laar

Hvileke Hand for Falkenberg fick og paa Hoelveyen sat i Stick.
 I fembti Aar for Verdens Lius och it dertil bleff i det Hus,
 Saa doed i Bjurgnens Silde fior, skiltis herfra med Andacht stor,
 Fortrød ald Misfeil som enhver følger hos Dyder hvor hand er,
 Bad Gud om Naade och sin And befoel hand saa til troer Hand,
 Hans Hustru Fru Margrete Thaat er hun och samt aff Slechte
 gaat,

Och aff denne Roed kom fiere Stelcher Jens Wiwich Birit och
 Niels Bielcher.

Birit och Niels her hos ham hvil, de andre følger naar Gud will.
 Hans Hutru och di Thawle dene til Wechle kircke loed for lenne
 Och hans Søn Jens¹⁾ denne Graffschrift har gjort om sin Faders
 Bedrift

Ham till Lov och Gedechniss goed och ham ønsker ved Christi
 Blod

At ma gledis i Himmelen och di der at mae seeis igen,
 Sampt Moder Sødshind och Slegt, kierre Gud giff dem hver til
 Evig Erre. Amen 1632.

Den halve Deel af denne Schriffth staaer høyt op paa Epitaph.
 Der under præsenteres Christus paa Korset, neden under Korset
 sees paa den høyre Side tvende Personer i gammeldags Dragt med
 smaa linede Kraver om Halsen og Harnisk samt Kaarde ved Siden
 og bagen om dem et lidet Dreng Barn. Men paa den venstre
 Side tvende Fruentimmer i gammel Dragt med udslagne linnede
 Kraver om Halsen og bag dem et lidet Pigebarn.

Der under staaer med forgyldte Bogstaver den anden halve
 Deel af Epitaph.

¹⁾ Norges Cantsler og Forfatter til adskillige andre lignende Rim. Hagerups
 Afskrift har feilagtig Niels.

Paa den hoyre Side af Epitaph. staaer et Vaaben med to hvide Bielker i blaat Feldt, paa den venstre Side et andet Vaaben, hvor Feldtet er afdeelt i 4 Rom, af hvilke de 2 øverste ere et gult og et rødt og de 2 nederste et rødt og et guult. Over Feldtet en lukt Hjelm og derover tvende Oxe-horn.

Under dette store Ephetaphio præsenteres et mindre som er ligesom føyet til det andet. Derpaa sees skildret en seglende Jagt, hvoraf den halve Deel næsten er siunket. Paa samme Fartøi sees 5 bedrøvede Fruentimmer med oprakte Hænder og tvende af Skibsfolkene. Derunder læses med forgyldte Bogstaver:

Herr sehr i Wand Storm och Weer en Jegt kuld kaste och slaae ner Medt tvende Fruer der j var och thoe jomfruer dem fullt har Sambt at omkomme udenn latter nemblig Fru Inger Ottes Datter Hrr Henndrich¹⁾ Gyldenløves Zart og Fru Ludtzie af samme Art Samph Gundell hindis Datter ung saa och med lige Schieffne tung Mester Hanns Gåasis Datter blye Karen fød udi Thrundhiembs Bye Och di alle paa Søfde Fior i Soundmørs Lehn til Grunde foer Efter Christii Fødtzell fornemb thusinn femb hundred fembti och femb

Paa Vegen til Bergen at fare deres Goeds der at forsvare Imod noegen gaaet Folchis Tilltaele miste saa Breffve och goeds med alle

At deres lig dog bleff igenn opfunden och her er lagt henn Hos deres Fædre under Jord. Deres Siele i Himmelen boer Der gifve Gud wij findes sammen saa har di och vi goeds nok. Amen.

Paa Gulvet i Choret sees ellers en Ligsten med 5 Vaaben, hvoraf de 2 ere Bielkernes, de øvrige ere næsten ukiendelige. Omkring Kanten er, saavidt man kan gjette, de Fruentimmers Vaaben, som bleve paa Sundmørs Fiord, thi disse Ord læses tydelig: oc bleve paa Sønør oc de funnes MDLV.

¹⁾ Feil for Hr. Nils (Henrickson).